

101(477)(091)(082)
Ф 56

Філософська,
педагогічна
та літературно-мистецька
спадщина Г.С.Сковороди
і сучасність

(МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКИХ МІЖВУЗІВСЬКИХ
СКОВОРОДИНСЬКИХ ЧИТАНЬ З НАГОДИ
200-РІЧЧЯ З ДНЯ СМЕРТІ МИСЛИТЕЛЯ)

КРИВИЙ-РІГ
1994

Г.С.СКОВОРОДА В ШКІЛЬНОМУ КУРСІ ІСТОРІЇ

На превеликий жаль, в сучасній педагогічній науці, а точніше - в дидактиці немає більш-менш прийнятого визначення такого поняття, як "знання". Його відсутність є не тільки теоретичним недоліком, а й самим негативним чином впливає на практику навчання. В такому разі досить складно, а іноді і просто неможливо вести мову про такі якості знань, як оперативність, гнучкість, глибину, ступінь узагальненості і т.ін. Це приводить до того, що в сучасній школі майже не засвоюються знання філософського плану. Саме їм властива така якість, як дуже високий ступінь узагальненості. Як приклад, можна навести відомості про видатного українського філософа Г.С.Сковороду, які вміщені на сторінках чинного підручника з історії для загальноосвітніх шкіл. Йому присвячено тільки півсторінки тексту. Від учнів же вимагається лише репродуктивне відтворення фактів. Нааярді чи можна вважати, що в такому разі відбувається перетворення вміщеної у підручнику інформації в знання учнів. Для цього потрібен досить таки складний процес перебудови навчальної інформації. Розкрити його можна на прикладі одного з пізнавальних завдань, яке пропонується школярам.

"Характеризуйте наукові погляди видатного українського філософа Г.С.Сковороди. Поясніть, чому на могильній плиті він заповідав написати: "Світ ловив мене, але не спіймав". Для того, щоб виконати це завдання, вам необхідно заповнити запропоновану нижче таблицю та відповісти на запитання до неї.

Галузі наукових знань	Найбільш видатні досягнення	Значення діяльності	
		теоретичне	практичне

Які проблеми економічного, соціального, політичного та духовного життя України другої половини ХУІІІ ст. відбилися в творчості Г.С.Сковороди? В яких галузях знань його доробок виявився найбільш вагомим і чому? Як ці досягнення вплинули на подальший розвиток України?"

Для того, щоб в якійсь мірі розкрити процес перетворення навчальної інформації в знання, треба дати хоча б робоче визначення останніх. В самому загальному вигляді знаннями є засвоєння суб'єктом інформації. Саме тоді, коли суб'єкт "привласнює"

певну Інформацію, він І перетворює ІІ в знання. Таким чином тут відбувається процес суб"сктивізації Інформації. Але коли учень озвучус власні знання, то він перетворює Іх знов таки в Інформацію. Тут відбувається процес об"сктивізації знань. Таким чином, Інформація - це об"сктивне, а знання - це те ж саме, але в формі суб"сктивного. Виявляється, що знання ніколи не залишають, так би мовити, голову людини. Але що ж відбувається в процесі перетворення Інформації в знання. З"ясуємо це за допомогою наведеного майно пізнавального завдання. Перше його запитання носить суто репродуктивний характер тому, що учневі потрібно лише відтворити Інформацію без будь-яких Істотних змін. А друге вимагає Істотної ІІ перебудови. Можна сказати, що саме під час відповіді на друге запитання відбудеться перетворення Інформації в знання. Але в процесі такого перетворення вони повинні пройти дуже складний шлях. Практика навчання свідчить, що учні майже ніколи не відповідають на друге запитання, якщо вони не заповнюють наведеної таблиці та не відповідають на завдання для неї. Для того, щоб заповнити таблицю, їм потрібно порівняти між собою всі відомості про Г.С.Сковороду, наведені на сторінках підручника. Потім відбувається процес класифікації наукових поглядів філософа на соціально-політичні, естетичні, моральні і т.ін. Лише після цього учні зможуть заповнити перші дві колонки таблиці. На наступному етапі перетворення навчальної Інформації в знання потрібно проаналізувати отримані напередодні результати. Тільки після такого аналізу можна заповнити ще дві колонки таблиці. Потім учні відповідатимуть на запропоновані запитання. При цьому відбудеться така операція формально-логічного мислення, як синтез. Лише після цього школярі матимуть змогу встановити, чому саме Г.С.Сковорода заповідав написати на могильній плиті : "Світ ловив мене, але не спіймав". Але треба мати на увазі, що в даному випадку мова піде про творчу пізнавальну діяльність, а не про репродуктивну, як напередодні. Тут вже учням потрібно буде мислити не за принципом "від причини до наслідка", а, навпаки, "від наслідка до причини".

Таким чином, процес перетворення навчальної Інформації в знання дуже складний і суперечливий. Тут можна виділити два етапи: репродуктивний та творчий.